

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

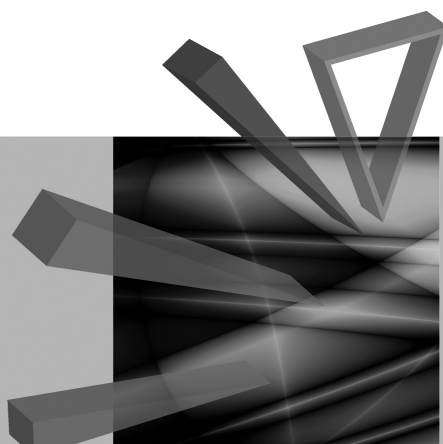
RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

267

Handel i inwestycje w semiglobalnym otoczeniu

Tom 2

Redaktorzy naukowi

**Jan Rymarczyk, Małgorzata Domiter,
Wawrzyniec Michalczyk**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Jarosław Kundera, Leon Olszewski, Zdzisław Puślecki,
Kazimierz Starzyk, Krystyna Żołądkiewicz

Redaktorzy Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska, Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-235-2 (całość)

ISBN 978-83-7695-243-7 t. 2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Piotr Liszek: Polski handel zagraniczny gazem płynnym w latach 2004-2011	9
Marek Maciejewski: Otwartość polskiej gospodarki w warunkach liberalizacji przepływów kapitałowych	19
Justyna Majchrzak-Lepczyk: Obsługa logistyczna sektora handlu	30
Dominika Malchar-Michalska: Wpływ kryzysu żywnościowego na wykorzystanie ograniczeń eksportowych w handlu międzynarodowym surowcami rolnymi	39
Jakub Marszałek: Związki rynkowej wyceny akcji i obligacji zamiennych na akcje – analiza sektorowa na giełdzie papierów wartościowych w Tel Awiwie	49
Grzegorz Mazur: Powszechny system preferencji celnych UE – w kierunku nowych rozwiązań	60
Jakub Mazurek: Międzynarodowa strategia spekulacyjna Carry Trade. Sprzeczność z teorią nieobciążonego parytetu stóp procentowych i ryzyko kryzysu walutowego jako determinanta ponadprzeciętnej stopy zwrotu ...	72
Bartosz Michalski: Międzynarodowa konkurencyjność polskiej gospodarki w perspektywie koncepcji <i>soft power</i>	83
Ewa Mińska-Struzik: Konkurencyjność polskiego eksportu produktów wysokiej techniki	95
Edward Molendowski: Główne tendencje w handlu zagranicznym Nowych Państw Członkowskich (UE-10) wynikające z akcesji do UE	106
Barbara Mróz-Gorgoń: Procesy globalizacji i ich wpływ na zarządzanie marką sieci franczyzowych	122
Wanda Nowara: Cechy filii zagranicznej jako determinanty jej dezinvestycji	132
Anna Odrobina: Korporacje transnarodowe a globalna działalność badawczo-rozwojowa	144
Monika Paradowska: Problemy zrównoważonego rozwoju transportu w kontekście międzynarodowego handlu i inwestycji	155
Paweł Pasierbiak: Powiązania inwestycyjne między Japonią i Koreą Południową	168
Iwona Pawlas: Relacje handlowe Polski z wybranymi krajami Unii Europejskiej w okresie niestabilności gospodarczej	179
Bożena Pera: Wymiana handlowa krajów Unii Europejskiej a globalny kryzys finansowy	191

Katarzyna Puchalska: Korporacje transnarodowe i ich znaczenie we współczesnej gospodarce światowej	203
Łukasz Puślecki: Zarządzanie aliansami na podstawie wyników najnowszych badań	213
Denisa Repková: Financing financial crisis in banking sector	225
Magdalena Rosińska-Bukowska: Korporacje transnarodowe wobec wyzwań semiglobalnego otoczenia	231
Jerzy Rymarczyk: Wpływ globalnego kryzysu finansowego na zadłużenie krajów strefy euro	241
Iwona Sobol: Analiza instrumentów pochodnych z perspektywy finansów islamskich	252
Tadeusz Sporek: Konkurencyjność rozwoju gospodarki w procesie globalnej konkurencji i internacjonalizacji	262
Magdalena Kinga Stawicka: Handel zagraniczny a bezpośrednie inwestycje zagraniczne – zjawiska komplementarne czy substytucyjne w gospodarce polskiej?	269
Krzysztof Szaflarski, Anna Sobczyk-Kolbuch: Wpływ procesów globalizacyjnych na funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw w aglomeracji górnośląskiej	278
Barbara Szymoniuk: Budowanie kapitału społecznego klastrów w semiglobalnym otoczeniu	289
Alina Szypulewska-Porczyńska: Stan i tendencje rozwoju handlu w ramach rynku wewnętrznego usług Unii Europejskiej	298
Marek Wróblewski: Międzynarodowy Fundusz Walutowy wobec kryzysu finansowego w Europie	307
Waldemar Zadworny: Analiza postaw przedsiębiorczych w sektorze MŚP na Podkarpaciu (w świetle wyników badań ankietowych)	318
Dominika Zenka-Podlaszewska: Zyski jako determinanta inwestycji w teorii ekonomii	331
Wojciech Zysk: Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004-2010	342

Summaries

Piotr Liszek: Polish foreign trade of liquefied petroleum gas in the years 2004-2011	18
Marek Maciejewski: Openness of Polish economy in terms of capital account liberalization	29
Justyna Majchrzak-Lepczyk: Logistic service for trade sector	38
Dominika Malchar-Michalska: The impact of the food crisis on the implementation of agricultural export restrictions in the world agricultural trade	48

Jakub Marszałek: Shares and convertible bonds market valuation relation – sector analysis on the Tel Aviv Stock Exchange.....	59
Grzegorz Mazur: Generalised system of customs preferences of the European Union – towards new regulations	70
Jakub Mazurek: Carry Trade – international speculative strategy. Contraction with uncovered interest rate parity and currency crash risk as a determinant of excessive rate of returns	82
Bartosz Michalski: International competitiveness of Polish economy in the perspective of the soft-power concept	94
Ewa Mińska-Struzik: Competitiveness of Poland’s high-tech exports	105
Edward Molendowski: Main trends in foreign trade of New Member States (EU-10) resulting from the accession to the EU.....	121
Barbara Mróz-Gorgoń: Globalization processes and their influence on franchise chain brand management	131
Wanda Nowara: Characteristics of foreign subsidiaries as determinants of its divestment.....	143
Anna Odrobina: Transnational Corporations and global research and development activities.....	154
Monika Paradowska: Problems of sustainable transport development in the context of international trade and investments	167
Paweł Pasierbiak: Investment ties between Japan and the Republic of Korea.....	178
Iwona Pawlas: Trade relations between Poland and chosen EU member economies at the time of economic instability	190
Bożena Pera: European Union trade and global financial crisis	202
Katarzyna Puchalska: Transnational Corporations and their role in contemporary world economy	212
Łukasz Puślecki: Alliance management on the basis of results of recent studies.....	224
Denisa Repková: Finansowanie kryzysu w sektorze bankowym.....	230
Magdalena Rosińska-Bukowska: Transnational Corporations in the Face of semi-global environment challenges	240
Jerzy Rymarczyk: Impact of the total financial crisis on the debts of the euro zone countries	251
Iwona Sobol: Analysis of derivatives from the perspective of Islamic finance	261
Tadeusz Sporek: Competitiveness of the development of economy in the process of global competition and internationalization	268
Magdalena Kinga Stawicka: Foreign trade and foreign direct investments – complementary or substitutable phenomena in Polish economy?	277
Krzysztof Szaflarski, Anna Sobczyk-Kolbuch: Influence of globalisation on small and medium enterprises at Upper Silesian district	288

Barbara Szymoniuk: Building social capital of clusters in the semi-global environment	297
Alina Szypulewska-Porczyńska: State and tendencies in the development of trade within the EU internal services market.....	306
Marek Wróblewski: International Monetary Fund towards the financial crisis in Europe	317
Waldemar Zadworny: Analysis of self-starter attitude in SME'S sector in Podkarpacie region (in the light of poll results)	330
Dominika Zenka-Podlaszewska: Profits as a determinant of investment in the theory of economics.....	341
Wojciech Zysk: Export activity of companies with foreign capital share in Poland in the years 2004-2010	350

Alina Szypulewska-Porczyńska

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

STAN I TENDENCJE ROZWOJU HANDLU W RAMACH RYNKU WEWNĘTRZNEGO USŁUG UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: Celem artykułu jest podjęcie analizy empirycznej z zamiarem oceny handlowych skutków dla państw Unii Europejskiej działań integracyjnych podejmowanych w ramach rynku wewnętrznego usług. Analiza prowadzi do wniosku, że w okresie 2004-2010 w UE nie wystąpiły statyczne efekty integracji rynków usługowych państw Wspólnoty.

Słowa kluczowe: handel usługami, rynek wewnętrzny UE, skutki handlowe integracji.

1. Wstęp

Liberalizacja handlu usługami w ramach rynku wewnętrznego Unii Europejskiej stanowi w ostatnich latach stały punkt na liście priorytetowych działań Wspólnoty. Wysiłkom podejmowanym na poziomie unijnym, w szczególności Komisji, towarzyszy poparcie części państw członkowskich Unii Europejskiej¹. W ostatnich latach jedną z najważniejszych w tym obszarze zmian była implementacja przez większość państw UE dyrektywy dotyczącej usług na rynku wewnętrznym².

W tym kontekście pojawia się pytanie o efekty gospodarcze przyjęcia tego unijnego aktu ustawodawczego. Biorąc pod uwagę czas, który upłynął od momentu transponowania dyrektywy do porządków krajowych, można spodziewać się na razie krótkookresowych zmian, w tym zwłaszcza skutków znanych w teorii integracji gospodarczej pod pojęciami efektu kreacji i przesunięcia³.

Celem artykułu jest podjęcie analizy empirycznej z zamiarem oceny handlowych skutków dla państw UE działań integracyjnych podejmowanych w ramach

¹ Postulat otwarcia sektora usług zawiera list skierowany przez 12 państw UE do szefa Rady Europejskiej i przewodniczącego Komisji Europejskiej. Zob. *Plan na rzecz wzrostu gospodarczego w Europie* na stronie <http://www.msz.gov.pl>.

² Dyrektywa 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotycząca usług na rynku wewnętrznym, Dz. Urz. UE L 376/36, 27.12.2006, EUR-Lex.

³ Ustawowy termin implementacji dyrektywy minął w grudniu 2009 roku.

rynku wewnętrznego usług. Chodzi przy tym zarówno o sytuację w całej UE, jak i poszczególnych jej państw członkowskich. Okres badawczy objął lata 2004-2010. Dane dotyczyły transakcji ujętych w rachunku bieżącym bilansu płatniczego pod pojęciami „Przychody z eksportu usług” oraz „Wyплаты za import usług”, a ich źródłem była baza statystyczna Eurostatu (stan na 25.01.2012).

2. Wyniki analizy

Generalnie rzecz ujmując, w okresie 2004-2010 zmniejszył się udział wymiany wewnętrznej w handlu usługami Unii Europejskiej (tab. 1). Tendencja ta była najbardziej wyraźna, jeśli chodzi o stronę kredytową bilansu płatniczego. Udział dostaw usług na rynek wewnętrzny zmniejszył się w eksporcie usług ogółem o 2,3 punktu procentowego, przy czym największy spadek nastąpił w ostatnim roku analizowanego okresu. Podobnie, jeśli chodzi o intensywność zmian z roku na rok, sytuacja wyglądała w imporcie.

Tabela 1. Udział wymiany wewnętrznej w handlu usługami Unii Europejskiej w okresie 2004-2010 (mld, %)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Import usług ogółem,	807,1	879,3	955,9	1 050,9	1 102,5	1 019,0	1 090,9
w tym wymiana wewnętrzna							
mld EUR	485,7	527,4	574,5	631,8	648,5	602,7	637,3
%	60,2	60,0	60,1	60,1	58,8	59,1	58,4
Eksport usług ogółem,	881,7	966,4	1 077,3	1 193,5	1 232,4	1 127,0	1 226,6
w tym wymiana wewnętrzna							
mld EUR	515,0	561,2	624,9	687,4	707,0	643,5	687,6
%	58,4	58,1	58,0	57,6	57,4	57,1	56,1

Źródło: obliczenia własne na podstawie Eurostat, Statistics Database.

Jeśli chodzi o wielkość udziału wymiany wewnętrznej w handlu usługami, to – jak widać na podstawie informacji zawartych w tab. 1 – w roku 2010 wyniosła ona ok. 57% dla całej Unii Europejskiej. Sytuacja w poszczególnych państwach członkowskich była pod tym względem zróżnicowana (tab. 2). W przypadku importu usług różnica między skrajnymi wartościami (tzn. pomiędzy największym a najmniejszym stopniem zaangażowania w wymianę na rynku wewnętrznym) wyniosła 34 pp., natomiast w przypadku eksportu sięgnęła 38 pp.

Obserwując przedstawiony w tab. 2 poziom zaangażowania poszczególnych państw Unii Europejskiej w wymianę usług na rynku wewnętrznym, można wyróżnić dwie główne kategorie państw: jedną charakteryzującą się relatywnie wysokim,

drugą – relatywnie niskim poziomem tego zaangażowania. W grupie charakteryzującej się najwyższymi poziomami udziału wymiany wewnątrzunijnej w obrotach usługowych ogółem znajdują się zarówno państwa zaliczane ciągle do tzw. nowych członków Unii Europejskiej (państwa, które weszły do UE w 2004 i 2007 roku), jak i niektóre państwa tzw. starej Unii (członkowie UE sprzed 1 maja 2004 roku). Grupa charakteryzująca się najniższymi poziomami udziału wymiany wewnątrzunijnej w handlu usługami zdominowana została przez „starych” członków, w szczególności państwa należące do głównych dostawców i odbiorców usług Unii Europejskiej.

Tabela 2. Podział państw Unii Europejskiej ze względu na udział wymiany wewnątrzunijnej w ich handlu usługami w 2010 roku

	≤55%	>55%≤60%	>60%≤65%	>65%≤70%	>70%
Debet	Dania, Irlandia, Francja, Litwa, Holandia, Wielka Brytania	Niemcy, Grecja, Włochy, Łotwa, Finlandia	Bułgaria, Czechy, Malta, Słowenia, Szwecja	Hiszpania, Cypr, Luksemburg, Węgry	Belgia, Austria, Portugalia, Rumunia, Polska (76,6), Estonia (80,6), Słowacja (84,6)
Kredyt	Dania (48,0), Niemcy, Grecja, Francja, Cypr, Łotwa (48,2), Finlandia (38,7), Szwecja, Wielka Brytania (39,5)	Włochy, Litwa	Irlandia, Holandia	Belgia, Bułgaria, Hiszpania, Węgry	Czechy, Estonia, Luksemburg, Malta, Austria, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowenia, Słowacja (76,8)

Uwagi: W nawiasach podano procentowy udział wymiany wewnątrzunijnej dla tych państw, dla których poziom ten był poniżej 50% albo powyżej 75%.

Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie Eurostat, Statistics Database.

Porównanie zmiany udziału wymiany wewnątrzunijnej w obrotach usługowych ogółem pomiędzy rokiem 2004 a 2010 pokazuje, że tylko jedno państwo z grupy UE-15 zanotowało wzrost po obydwu stronach bilansu płatniczego, niewielki w eksporcie, wyraźniejszy w imporcie – Szwecja (tab. 3). Podobnie Dania, przy stabilnym udziale wymiany wewnątrzunijnej w eksporcie, zanotowała wzrost udziału wymiany wewnątrzunijnej w imporcie. Pozostałe państwa z grupy UE-15 charakteryzował najczęściej ogólny spadek znaczenia rynku wewnętrznego w obrotach usługowych. W grupie tej znalazły się w szczególności: Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Włochy i Belgia. Na wymienione kraje przypadło w 2010 roku ok. 48% całości wymiany usługowej na rynku wewnętrznym.

Jeśli chodzi o „nowe” państwa Unii Europejskiej, to zdominowały one grupę państw, w przypadku których udział wewnątrzunijnej wymiany wzrósł zarówno

w eksporcie, jak i imporcie usług. Największy przyrost udziału nastąpił na Słowacji i wyniósł w przypadku importu 9,7 pp., a w przypadku eksportu 8,3 pp.

Tabela 3. Klasyfikacja państw Unii Europejskiej ze względu na charakter zmian udziału wymiany wewnętrznej w ich obrotach usługowych pomiędzy rokiem 2004 a 2010*

		Debet	
		Wzrost	Spadek
Kredyt	Wzrost	Czechy (3,5; 4,0); Dania (2,2; 0,0); Estonia (4,5; 3,6); Łotwa (5,9; 1,2); Słowacja (9,7; 8,3); Szwecja (2,2; 0,1); Węgry (7,2; 3,0)	Litwa (-5,3; 8,2); Holandia (-10,9; 2,0)
	Spadek	Cypr (6,3; -5,6); Grecja (6,5; -0,7); Hiszpania (3,2; -6,8); Irlandia (0,9; -6,7); Polska (1,1; -3,4); Rumunia (0,0; -1,1); Słowenia (4,6; -1,0)	Austria (-1,7; -4,7); Belgia (-2,8; -6,0); Bułgaria (-7,5; -3,2); Finlandia (-3,4; -10,0); Francja (-0,1; -5,2); Luksemburg (-9,9; -4,0); Malta (-4,9; 0,6); Niemcy (-2,6; -1,8); Portugalia (-1,8; -5,8); Wielka Brytania (-2,8; -1,3); Włochy (-5,3; -8,1)

Uwagi: Liczby w nawiasach zawierają podane w punktach procentowych różnice pomiędzy udziałami wymiany wewnętrznej w handlu usługami ogółem w 2010 i 2004 roku (wyjątek zob. *).

* Wobec braku danych dla Rumunii za rok 2004 do porównania użyto danych za kolejny rok.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie Eurostat, Statistics Database.

Opisane zmiany udziałów między 2004 a 2010 rokiem wystąpiły często przy niejednoznacznych zmianach udziału wymiany wewnętrznej z roku na rok. Jeśli patrzeć natomiast na dynamikę zmian przepływów usługowych państw Unii Europejskiej wyrażonych w wartościach absolutnych, zarówno gdy chodzi o obroty ogółem, jak i wewnątrz ugrupowania, to w zdecydowanej większości państw Unii Europejskiej nastąpił wzrost do roku 2008, spadek w 2009 roku i ponowny wzrost w roku 2010. Oznacza to, że zmniejszenie udziału handlu wewnętrznego było najczęściej konsekwencją mniej dynamicznego wzrostu tego handlu w porównaniu ze wzrostem obrotów usługowych z krajami spoza ugrupowania.

Dostępne dane umożliwiają tylko w ograniczonym zakresie bardziej szczegółową analizę wymiany usługowej na rynku wewnętrznym, uwzględniającą podział na „starych” i „nowych” członków Unii Europejskiej⁴. Jeśli chodzi o zaangażowa-

⁴ Po pierwsze, dla większości państw Unii Europejskiej dane dostępne są tylko za okres 2008-2010. Po drugie, ze względu na brak bezpośrednich danych, grupa owych „starych” członków Unii Europejskiej reprezentowana jest w badaniu przez grupę państw strefy euro powiększoną o Wielką Brytanię i Szwecję. W 2010 roku różnica pomiędzy jeszcze jednym nieuwzględnionym „starym” członkiem UE – Danią a będącymi w strefie euro „nowymi” Maltą, Cyprzem, Słowenią i Słowacją, jeśli chodzi o udziały wewnętrznego handlu usługami w całości obrotów usługowych Unii Europejskiej, wyniosła 1,4 pp. w przypadku kredytu i 1,8 pp. w przypadku debetu.

nie państw Unii Europejskiej w wymianę ze „starymi” członkami, to widać prawidłowość polegającą na silniejszych powiązaniach pomiędzy „starymi” członkami Unii Europejskiej niż pomiędzy „nowymi” a „starymi” (tab. 4). O ile w pierwszym przypadku udziały tych powiązań z reguły przekraczają 90%, o tyle w przypadku „nowych” członków udziały wymiany ze „starymi” członkami rzadko przekraczają taki poziom zaangażowania (Cypr, Malta). Naturalnym wytłumaczeniem tego stanu rzeczy jest sama różnica w „stażu” członkostwa w UE. Niemniej jednak, przyglądając się uważniej strukturze geograficznej handlu usługami poszczególnych państw członkowskich, w tym wyjątkom od opisanej dopiero co reguły, można dojść do wniosku, że ważną rolę w rozwoju powiązań usługowych między państwami odgrywa bliskość geograficzna rynków.

Tabela 4. Podział państw Unii Europejskiej ze względu na udział wymiany ze „starymi” członkami Unii Europejskiej w 2010 roku

	≤75%	>75%≤80%	>80%≤85%	>85%≤90%	>90%≤95%	>95%
Debet	Estonia, Łotwa, Litwa, Słowacja	Szwecja	Niemcy ² , Austria	Bułgaria, Czechy, Węgry, Polska, Rumunia, Słowenia, Finlandia	Belgia, Dania, Grecja, Francja, Włochy, Cypr, Malta, Holandia, Wielka Brytania	Irlandia, Hiszpania, Luksemburg, Portugalia
Kredyt	Litwa, Słowacja	Bułgaria, Łotwa	Niemcy ² , Estonia, Szwecja	Belgia, Czechy, Włochy, Cypr, Węgry, Austria, Polska, Rumunia, Słowenia	Dania, Irlandia, Grecja, Francja, Malta, Holandia, Finlandia, Wielka Brytania	Hiszpania, Luksemburg, Portugalia

Uwagi: ¹ Rozumienie „starych” członków UE wyjaśniono w przypisie; ² Obliczenia dla Niemiec nie obejmują, ze względu na ich brak, danych dotyczących wymiany ze Szwecją.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie Eurostat, Statistics Database.

Obserwacja zmian, które nastąpiły między rokiem 2008 a 2010, pozwala stwierdzić, że największy przyrost udziału wymiany ze „starymi” członkami Unii Europejskiej miał miejsce w przypadku państw należących do grupy najslabiej dotychczas zaangażowanych w tę wymianę, tzn. na Litwie i Łotwie (tab. 5). Jednakże oceniając rozkład państw Unii Europejskiej w poszczególnych grupach, można dojść do wniosku o zasadniczo powszechnym umocnieniu więzi pomiędzy „starymi” członkami UE. Wyjątkami są Wielka Brytania i Luksemburg, w przypadku których osłabienie

powiązań w handlu usługami ze „starymi” członkami UE dotyczyło zarówno nabywania, jak i dostawy wewnątrzunijnej.

Tabela 5. Klasyfikacja państw Unii Europejskiej ze względu na charakter zmian udziału wymiany ze „starymi” członkami UE w ich wewnątrzunijnym handlu usługami pomiędzy rokiem 2008 a 2010

		Debet	
		Wzrost	Spadek
Kredyt	Wzrost	Francja (0,1; 1,4); Niemcy (1,8; 1,3)*; Irlandia (0,5; 0,0); Grecja (0,2; 0,0); Łotwa (5,7; 3,1); Litwa (11,2; 4,9); Holandia (1,2; 3,3); Rumunia (2,9; 0,3)	Belgia (-0,1; 0,3); Dania (-0,3; 0,1); Węgry (-0,8; 1,3); Austria (-0,1; 0,8); Portugalia (-0,1; 0,1); Finlandia (-0,3; 0,3); Szwecja (-3,0; 0,2)
	Spadek	Hiszpania (0,4; -0,4); Włochy (0,5; -0,8); Słowenia (1,7; -0,6)	Bułgaria (-1,9; -0,6); Czechy (-1,6; -1,9); Estonia (-2,0; -0,9); Cypr (-0,9; -2,6); Luksemburg (-0,6; -1,0); Malta (-2,3; -0,9); Polska (-0,5; -1,1); Słowacja (-1,0; -1,4); Wielka Brytania (-0,8; -0,7)

Uwagi: Liczby w nawiasach zawierają podane w punktach procentowych różnice pomiędzy udziałami wymiany ze „starymi” członkami UE w wewnątrzunijnym handlu usługami w 2010 i 2008 roku.

* Obliczenia dla Niemiec nie obejmują, ze względu na ich brak, danych dotyczących wymiany ze Szwecją.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie Eurostat, Statistics Database.

Pewna prawidłowość może również zostać dostrzeżona, jeśli zestawimy zmiany udziału wymiany ze „starymi” członkami UE w wewnątrzunijnym handlu usługami państw Unii Europejskiej, które nastąpiły pomiędzy rokiem 2008 a 2010 z mającymi miejsce w tym samym okresie zmianami udziału wymiany wewnątrzunijnej w całości obrotów usługowych (tab. 5 i tab. 6). W większości przypadków państwa, w których udział wymiany wewnątrzunijnej w całości obrotów usługowych w badanym okresie zmalał, i to po obu stronach bilansu płatniczego, zanotowały w tym samym czasie wzrost w ich wewnątrzunijnym handlu usługami udziału wymiany ze „starymi” członkami UE, zarówno po stronie kredytowej, jak i debetowej (Niemcy, Francja, Irlandia, Łotwa, Litwa). W przypadku Litwy i Słowacji udziały wymiany ze „starymi” członkami UE zmalały, mimo wzrostu zaangażowania tych krajów w wymianę usługową na rynku wewnętrznym. Relatywnie dużą grupę stanowią państwa, w których, mimo spadku po stronie kredytowej bilansu płatniczego usług udziału wymiany wewnątrzunijnej w całości obrotów, wzrósł udział dostaw do „starych” członków UE: Portugalia, Finlandia, Austria, Belgia, Węgry. Do państw, w których kierunki zmian się pokryły, należą: Włochy, Dania, Szwecja, Bułgaria, Czechy, Cypr i Luksemburg. Natomiast Polska, obok Malty i Wielkiej Brytanii, znalazła się w grupie tych państw, w których doszło do wzrostu udziału wymiany wewnątrzunijnej po stronie debetowej bilansu płatniczego usług oraz jednoczesnego spadku dostaw pochodzących ze „starej” UE.

Tabela 6. Klasyfikacja państw Unii Europejskiej ze względu na charakter zmian udziału wymiany wewnętrznej w ich obrotach usługowych pomiędzy rokiem 2008 a 2010

		Debet	
		Wzrost	Spadek
Kredyt	Wzrost	Estonia (4,2; 0,0); Słowacja (1,3; 0,9); Słowenia (3,1; 2,5)	Dania (-1,1; 0,7); Holandia (-2,7; 1,0); Szwecja (-0,5; 4,0)
	Spadek	Belgia (0,2; -1,0); Grecja (6,3; -0,7); Malta (1,3; -3,2); Polska (0,2; -0,3); Węgry (4,6; -2,1); Wielka Brytania (0,2; -0,9); Włochy (2,7; -2,4)	Austria (-0,8; -1,4); Bułgaria (-2,5; -3,8); Cypr (-1,2; -11,0); Czechy (-2,5; -3,2); Finlandia (-4,1; -4,5); Francja (-0,9; -1,7); Hiszpania (-0,1; -2,8); Irlandia (-0,4; -3,7); Litwa (-6,4; -2,2); Luksemburg (-3,6; -4,2); Łotwa (-2,1; -2,7); Niemcy (-0,9; -0,8)*; Portugalia (-1,8; -2,4); Rumunia (-0,6; -8,3)

Uwagi: Liczby w nawiasach zawierają podane w punktach procentowych różnice pomiędzy udziałami wymiany wewnętrznej w handlu usługami ogółem w 2010 i 2008 roku.

* Obliczenia dla Niemiec nie obejmują, ze względu na ich brak, danych dotyczących wymiany ze Szwecją.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie Eurostat, Statistics Database.

Tabela 7. Zmiany udziału wymiany ze „starymi” członkami UE w wewnętrznym handlu usługami Czech, Niemiec i Węgier w okresach 2005-2007 oraz 2008-2010 (pp.)

Wyszczególnienie	2005-2007	2008-2010	2005-2010
Czechy			
Debet	0,4	-1,6	0,1
Kredyt	-0,5	-1,9	-1,9
Niemcy			
Debet	-0,1	1,8	1,0
Kredyt	0,5	1,3	0,5
Węgry			
Debet	-3,6	-0,8	-3,9
Kredyt	-1,5	1,3	-1,1

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie Eurostat, Statistics Database.

W przypadku Czech, Niemiec i Węgier dostępny jest dłuższy okres zmian w ich wewnętrznej wymianie usługowej (tab. 7). Analiza zmian udziału wymiany ze „starymi” członkami UE w wewnętrznym handlu usługami w okresach 2005-2007 oraz 2008-2010 tej bardzo ograniczonej ilościowo grupy państw UE, oprócz wskazanej wyżej tendencji do umocnienia w ostatnich latach udziału wymiany ze „starymi” członkami UE: w przypadku Niemiec (debet i kredyt) i częściowo Węgier

(tylko po stronie kredytowej) oraz spadku tego udziału w Czechach, pozwala dodatkowo stwierdzić, że w okresie obejmującym pierwszy rok po ostatnim rozszerzeniu UE nastąpił spadek udziału handlu ze „starymi” członkami UE w przypadku Węgier (debet i kredyt) i częściowo w Czechach (kredyt) oraz Niemczech (debet). W całym okresie 2005-2010 można mówić o umocnieniu pozycji państw UE-15 w handlu wewnątrzunijnym Niemiec oraz o osłabieniu pozycji państw UE-15 w handlu usługowym Węgier i Czech.

3. Wnioski

Analiza danych statystycznych prowadzi do wniosku, że w okresie 2004-2010 w UE nie tylko nie wystąpiły statyczne efekty integracji rynków usługowych, ale miało miejsce zjawisko wręcz odwrotne. Handel usługami państw UE „przesunął się” do krajów spoza ugrupowania. Znaczenia tego zjawiska nie umniejsza fakt, że w badanym okresie wymiana na rynku wewnętrznym zasadniczo rosła. Wyższa dynamika wzrostu dotyczyła bowiem powiązań z krajami trzecimi. W szczególności odnosi się to do ostatniego, 2010 roku, w którym spodziewać się można było wystąpienia skutków wejścia dyrektywy usługowej, wtedy bowiem w większości państw UE dokonano implementacji tego unijnego aktu ustawodawczego.

Spadek znaczenia wzajemnej wymiany w handlu usługami państw Unii Europejskiej wynikał przede wszystkim ze spadków udziału rynku wewnętrznego w obrotach usługowych u tzw. starych członków Unii Europejskiej. Jednocześnie doszło do powszechnego zacieśnienia więzi pomiędzy tymi państwami. Jeśli chodzi o Polskę, to znalazła się ona w grupie państw UE, w których doszło do wzrostu udziału wymiany wewnątrzunijnej tylko po stronie debetowej bilansu płatniczego usług przy jednoczesnym spadku dostaw pochodzących ze „starej” części UE. Fakt ten zwraca uwagę zwłaszcza w kontekście burzliwej dyskusji nad skutkami handlowymi wejścia w życie postanowień dyrektywy usługowej.

Taki charakter tendencji rozwoju handlu w ramach rynku wewnętrznego UE może wiązać się z trzema głównymi i, co istotne, niewykluczającymi się przyczynami. Po pierwsze, może to być spowodowane niespełnieniem w praktyce założeń przyjmowanych tradycyjnie do oceny statycznych skutków integracji gospodarczej, zwłaszcza brakiem spełnienia warunku istnienia konkurencji doskonałej. Po drugie, może to świadczyć o braku liberalizacji spowodowanym w szczególności oparciem budowy rynku wewnętrznego usług na nieodpowiednich instrumentach lub wadliwą krajową implementacją unijnych postanowień⁵. Po trzecie, może się to wiązać z przyjęciem rozwiązań o niedyskryminacyjnym charakterze (zarówno w relacjach

⁵ Liberalizacja jest tutaj rozumiana szeroko, nie tylko jako zniesienie barier, ale również przyjęcie wspólnych standardów, niezbędnych do wzajemnego uznawania na rynku wewnętrznym krajowych rozwiązań w zakresie świadczenia usług.

krajowy – unijny, jak i unijny – kraje trzecie). Analiza struktury rodzajowej handlu usługami państw UE mogłaby dostarczyć dalszych wyjaśnień.

Literatura

Dyrektywa 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotycząca usług na rynku wewnętrznym, Dz. Urz. UE L 376/36, 27.12.2006, EUR-Lex.

Eurostat, Statistics Database, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.

Plan na rzecz wzrostu gospodarczego w Europie, <http://www.msz.gov.pl>.

STATE AND TENDENCIES IN THE DEVELOPMENT OF TRADE WITHIN THE EU INTERNAL SERVICES MARKET

Summary: This article aims at analysing trade effects of integration steps undertaken in the frame of the EU internal services market. The results of this investigation show that in the period 2004-2010 one can hardly observe any static effects of the integration of EU services markets.

Keywords: trade of services, EU internal market, trade effects of integration.